

Kā aprēķina nodokļus no Tavas algas?

2018.gadā Latvijā ieviesta ilgi gaidītā progresivitāte nodokļu politikā. Tas nozīmē, ka nodokļu apjoms tiek piemērots atbilstoši ienākumiem, proti, ievērojot principu, ka turīgākie maksā vairāk un mazo algu saņēmēji nodokļos maksā mazāk. Šāds princips pastāv daudzās attīstītajās valstīs, tomēr tas prasa sekot līdzī savām finansēm un iedziļināties nodokļu aprēķināšanas kārtībā. Tagad šis prasmes jāapgūst arī Latvijas iedzīvotājiem.

Šajā rakstā skaidrosim, kā, piemērojot atvieglojumus un nomaksājot nodokļus, tiek aprēķināta darba ņēmēja alga. Pastāstīsim plašāk arī par VID prognozēto neapliekamo minimumu, jo tieši šī jauninājuma dēļ dažkārt var rasties pārpratumi.

Algai piemēro atvieglojumus un nodokļus

1. Sociālās iemaksas

Par savu sociālo un veselības apdrošināšanu maksājam no pirmā centa, ko nopelnām, tāpēc, aprēķinot algu, tai pilnā apmērā tiek piemērotas **valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas** (turpmāk – VSAOI).

No 2018.gada 1.janvāra VSAOI kopējā likme ir 35,09 %. No šīs procentu likmes darba devējs maksā 24,09 %. To darbinieks savā algā gan neizjūt, jo darba līgumā norādīts algas apmērs, neiekļaujot darba devēja VSAOI daļu. Savukārt no darba līgumā noteiktās darba ņēmēja algas (bruto) tiek atrēķinātas VSAOI 11 %.

2. Atvieglojumi

Kad no algas atskaitītas VSAOI, piemēro atvieglojumus, proti, aprēķina ienākumu daļu, no kuras nav jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis (turpmāk – IIN). Atvieglojumi ir:

- 1) **prognozētais neapliekamais minimums** – no 0 € līdz 200 € mēnesī (nepiemēro pensionāriem);
- 2) **atvieglojumi par apgādībā esošām personām** – 200 € par katru personu;
- 3) **papildu atvieglojumi:**
  - 154 € mēnesī – personai, kurai noteikta I vai II invaliditātes grupa;
  - 120 € mēnesī – personai, kurai noteikta III invaliditātes grupa;
  - 154 € mēnesī – personai, kurai noteikts politiski represētās personas vai nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statuss.

3. Nodokļi

Pēc tam ar nodokli apliekamajam ienākumam piemēro **IIN progresīvo likmi:**

- 1) 20 % – mēneša ienākumam līdz 1667 € (ja darbavieta algas nodokļa grāmatiņā atzīmēta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta);
- 2) 23 % – mēneša ienākuma daļai, kas pārsniedz 1667 €.

Kā aprēķina nodokļus no Tavas algas?				
1. SOCIĀLĀS IEMAKSAS	2. ATVIEGLOJUMI			3. NODOKĻI
VSAOI 11 % maksā darba ņēmējs Piemēro visai algai	Prognozētais neapliekamais minimums 0 € līdz 200 € mēnesī*	Atvieglojumi par apgādībā esošām personām 200 € par personu	Papildu atvieglojumi	IIN progresīvā likme 20 % vai 23 % Jāmaksā tikai par to ienākumu daļu, kurai nepiemēro atvieglojumus

VSAOI kopējā likme ir 35,09 %, no kuriem 24,09 % maksā darba devējs un 11 % – darba ņēmējs	200 € neapliekamo minimumu piemēro algām līdz 440 € 0 € neapliekamais minimums, ja alga ir 1000 € un vairāk Algām starp 440 € un 1000 € neapliekamais minimums tiek noteikts pēc speciālas formulas	1 bērns – 200 € 2 bērni – 400 € 3 bērni – 600 €	154 € – personai, kurai noteikta I vai II invaliditātes grupa; 120 € – personai, kurai noteikta III invaliditātes grupa; 154 € – personai, kurai noteikts politiski represētās personas vai nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statuss	20 % – ienākumiem līdz 1667 € mēnesī; 23 % – ienākumu daļai, kas pārsniedz 1667 € mēnesī
--	---	---	---	---

*pensijām piemērojama neapliekamais minimums ir 250 € mēnesī.

Nodokļu apjoms atkarīgs no ienākumiem un apgādājamo skaita

1.situācija			
Algas nodokļa grāmatiņā darbavieta atzīmēta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta			
Alga 1200 € mēnesī	11 % VSAOI – 132 €	Bērnu nav Atvieglojumi netiek piemēroti	IIN jāmaksā no 1068 € (t.i., 1200–132) IIN 20 % ir 213,60 €
Pēc nodokļu nomaksas (uz rokas) 854,40 €			

2.situācija			
Algas nodokļa grāmatiņā darbavieta atzīmēta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta			
Alga 1200 € mēnesī	11 % VSAOI – 132 €	3 bērni 600 € atvieglojums	IIN jāmaksā no 468,00 € (t.i., 1200–132–600) (jo par 3 bērniem ir atvieglojumi) IIN 20 % ir 93,60 €
Pēc nodokļu nomaksas (uz rokas) 974,40 €			

3.situācija			
Algas nodokļa grāmatiņā darbavieta atzīmēta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta			
Alga 440 € (minimālā)	11 % VSAOI – 48,40 €	1 bērns 200 € atvieglojums	IIN nav jāmaksā (t.i., 440–48,40–200–200)
Pēc nodokļu nomaksas (uz rokas) 391,60 €			

4.situācija			
Algas nodokļa grāmatiņā darbavieta atzīmēta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta			
Alga 440 € (minimālā)	11 % VSAOI – 48,40 €	Bērnu nav Atvieglojumi netiek piemēroti	IIN jāmaksā no 191,60 € (t.i., 440–48,4–200) IIN 20 % ir 38,32 €
Neapliekamais minums 200 €			
Pēc nodokļu nomaksas (uz rokas) 353,28 €			

Kā redzams piemēros, atbilstoši piemērotajiem nodokļu atvieglojumiem atšķiras summa, kas nomaksāta nodokļos. Tātad, ja cilvēkam ir lieli ienākumi un nav apgādājamo personu, tā nav persona ar invaliditāti, politiski represēta persona vai nacionālās pretošanās kustības dalībnieks, tad viņam nekādi atvieglojumi nepienākas, un šī persona nodokļos nomaksā lielāku summu nekā citi strādājošie. Nākamā grupa ir cilvēki ar vidējiem un lieliem ienākumiem, kuru apgādībā ir bērni. Viņiem nodokļos jāmaksā mazāk, jo par katru bērnu tiek piemēroti nodokļu atvieglojumi. Bet cilvēki ar zemiem ienākumiem nodokļos maksā vismazāk. Tādējādi nodokļu sistēmā tiek ievērots progresivitātes princips – turīgākie maksā vairāk, mazo algu saņēmēji – mazāk.

VID prognozētais nepaliekamais minimums

Nepaliekamais minimums ir ienākumu daļa, no kuras gada laikā netiek rēķināts IIN, proti, atalgojuma daļa, kas netiek aplikta ar nodokli. VID prognozētais nepaliekamais minimums ir no 0 € līdz 200 €. Maksimālo nepaliekamo minimumu 200 € piemēro ienākumiem līdz 440 € mēnesī, savukārt, ja ienākumi pārsniedz 1000 € mēnesī, nepaliekamo minimumu nepiemēro vispār.

No 2018.gada VID divas reizes gadā pārrēķina katra cilvēka prognozēto nepaliekamo minimumu. To ikviens var redzēt savā Elektroniskās deklarēšanas sistēmas (EDS) konta sadaļā "Algas nodokļa grāmatiņa".

Ja ienākumi ir mainīgi

Prognozējot nepaliekamo minimumu, VID ņem vērā cilvēka iepriekšējā pusgadā gūtos ienākumus. Jāņem vērā, ka tā ir prognoze un atsevišķos gadījumos, piemēram, ja ienākumi ir strauji palielinājušies, var rasties situācija, ka VID prognozētais nepaliekamais minimums ir noteikts lielāks. Tādā gadījumā nodokļos būs nomaksāts mazāk nekā to nosaka likums, jo nodoklis bija jāpiemēro lielākai ienākumu daļai. Tādējādi, gadam noslēdzoties, var nākties piemaksāt trūkstošo IIN.

Nodokļu starpību var kompensēt, iesniedzot čekus

Tomēr tas nenozīmē, ka uzreiz būs jāver vaļā maciņš. Vispirms pārbaudiet, vai esat iesniedzis dokumentus par visiem attaisnotajiem izdevumiem, proti, čekus par medicīnas, izglītības un citiem attaisnotajiem izdevumiem, par kuriem pienākas naudas atmaksa no valsts. Tādējādi šo summu, kuru nepieciešams piemaksāt nodokļos, var samazināt vai pat nosegt.

Sekoiet līdz saviem ienākumiem EDS

Progresīvā nodokļu sistēma ir sarežģītāka, un cilvēkiem nepieciešams laiks, lai pie tās pierastu. Jāapzinās, ka svarīgi sekot līdz saviem ienākumiem savā EDS kontā, jo īpaši, ja ienākumi ir mainīgi vai saņemti ienākumus no vairākiem avotiem, lai ieguvumi nepārvērstos liekās raizēs.